

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolor i kommuner
med låg utbildningsnivå vid Klockarhagsskolan
7–9 i Hällefors kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19–20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning avseende med vilken kvalitet Klockarhagsskolan 7–9 arbetar för att genom undervisning och studie- och yrkesvägledning stärka elevernas tillit till den egna förmågan, ge dem möjlighet till utveckling och en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Granskningen omfattar årskurserna 7–9 vid den aktuella skolan.

Skolinspektionen gör bedömningar i förhållande till de kvalitetskriterier som myndigheten satt upp inom det granskade området. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: utifrån om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen i normalfallet att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär därefter en skriftlig redovisning av huvudmannen som visar vilka förbättringsåtgärder skolan vidtagit. Granskningens författningsstöd finns i bilaga 2.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolor i kommuner med låg utbildningsnivå \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se).

Beslut

Skolinspektionens bedömningar

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Klockarhagsskolan 7–9 i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att lärarna utformar en undervisning som *i flera delar* präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att lärarna *i flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande delar:

- Lärarna behöver i utformningen av undervisningen visa att de har höga förväntningar på samtliga elever för att eleverna ska tro på sig själva och sin egen förmåga. Rektorn behöver också vara uppmärksam på om det finns tecken på låga förväntningar på eleverna bland personalen och i högre grad arbeta för att motverka detta. I analysen av elevernas kunskapsresultat behöver rektorn tillsammans med personalen i större utsträckning söka förklaringar som rör faktorer som skolan kan påverka.
- Lärarna behöver i högre utsträckning koppla samman skolämnen med studie- och yrkesvägledning. Lärarna behöver också visa på en variation av utbildningsvägar, yrken och branscher samt ge eleverna möjlighet att i undervisningen utveckla förmågor att göra medvetna och välinformerade val.
- Rektorn behöver se till att studie- och yrkesvägledningen verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om social eller kulturell bakgrund. Därvid behöver rektorn förmedla att lärarna ska integrera studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen och försäkra sig om att de gör det. För detta arbete behöver rektorn se till att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som en resurs för att stödja lärarna.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 8 januari 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Skicka redogörelsen via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2022:583) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Lärarna utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Lärarna utformar undervisningen så att alla elever, utifrån deras kunskapsmässiga nivåer, stimuleras och utmanas att nå så långt som möjligt. Vid behov samverkar lärarna och elevhälsan för att möta och stimulera eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer.
- Lärarna stärker elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge dem uppmuntran och bekräftelse för sina ansträngningar. Lärarna ger kontinuerlig återkoppling till eleverna om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer. Lärarna ser till att eleverna får uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna utformar en undervisning som *i flera delar* präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna bedriver en undervisning som i flera delar stimulerar eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer. Lärarnas förväntningar på eleverna varierar dock och är i vissa avseenden låga. Vidare framkommer att eleverna får ett aktivt stöd av de flesta lärare för komma vidare i sitt lärande och att lärarna till viss del samverkar med elevhälsan för att stödja och stimulera elever.

Skolinspektionens granskning visar vidare att lärarna ger eleverna uppmuntring och återkoppling i sitt lärande för att de ska utvecklas så långt som möjligt. Lärarna berömmar och uppmärksammar eleverna på de framsteg de gör. I viss utsträckning låter de även eleverna få träning i att själva reflektera över sitt lärande. Lärarna

säkerställer att eleverna förstår den återkoppling de får. Återkopplingen ger i viss utsträckning eleverna information om hur de utvecklas mot målen.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Lärarnas förväntningar på eleverna varierar och är i vissa avseenden låga

Av granskningen framgår att i utformningen av undervisningen visar lärarna i viss utsträckning att de har höga förväntningar på eleverna. Såväl lärare som elever berättar att när en elev blir klar med arbetsuppgifter så ger de flesta lärare eleven ytterligare uppgifter. Det varierar dock hur pass utmanande uppgifterna är. En lärare som undervisar i samhällsorienterande ämnen uppger att de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling brukar få utmaningar genom att läraren ställer högre krav i skrivprocessen exempelvis hur eleven använder källhänvisningar. Några elever i årskurs 8 och 9 berättar dock att de extrauppgifter de får oftast handlar om att de ska fylla ut tiden under lektionen och inte någon större utsträckning syftar till att de ska nå längre i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar även att lärarnas förväntningar på eleverna i stort kommer till uttryck oberoende av elevernas kön eller bakgrund. Lärarnas tilltro till elevernas förmåga varierar dock. I intervjuer uppger lärarna att de har höga förväntningar på eleverna. Någon uppger att de visar att de har förväntningar oavsett elevens bakgrund. Detta bekräftas delvis av eleverna. De flesta intervjuade elever upplever att kön eller bakgrund inte spelar någon roll när det gäller vilka förväntningar lärarna har. Några berättar dock att lärarna ibland behandlar flickor och pojkar olika. Exempelvis får pojkar som stökar hållas, men om flickor gör likadant så säger lärarna till. När det gäller att få eleverna att sikta högre uppger eleverna att lärarna lägger ribban långt. Lärarna förväntar sig visserligen att eleverna ska klara betyget E, men enligt eleverna är det endast vissa lärare som brukar uppmuntra dem att sträva längre. Utöver elevernas utsagor om skiftande förväntningar framkommer det i intervjuer med lärare, studie- och yrkesvägledaren och specialläraren att det finns de bland personalen som tenderar fokusera på negativa aspekter hos eleverna. Enligt de intervjuade handlar det om en liten grupp lärare. Exempelvis händer det på personalmöten att lärare säger att vissa elever inte kommer att nå framgång i skolarbetet eller komma in på gymnasiet. Några i personalen berättar också att de via elever fått information om att lärare inför prov sagt att de redan vet att en stor del av eleverna inte kommer att klara provet.

Lärarna arbetar för att stimulera eleverna men samverkar i begränsad utsträckning med elevhälsan kring detta

Av granskningen framkommer att lärarna utformar sin undervisning för att eleverna ska stimuleras och utmanas utifrån sin nivå. I intervjuerna framkommer exempel på hur lärarna arbetar för att stimulera elever som nått längre i sin kunskapsutveckling. Lärarna berättar att de anpassar materialet utifrån elevernas kunskapsnivåer. Såväl elever som lärare uppger att det inom matematiken finns läromedel med olika nivåer, vilket innebär att elever som nått längre kan arbeta snabbare än övriga elever. En lärare i spanska berättar att de elever som nått långt får stimulans genom att läsa mycket eller arbeta med mer avancerat material. Elever i årskurs 8 berättar att de elever som behöver, kan få enklare material att arbeta med. I naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen kan eleverna få sammanfattningar som är enklare att förstå. Av såväl elev- som lärarintervjuer framgår även att lärarna varierar sin undervisning och ger olika exempel på detta. Elever i årskurs 8 berättar att de har gruppdiskussioner i samhällsorienterande ämnen och i svenska. I en elevintervju framkommer att i svenska brukar läraren inleda med att låta eleverna läsa för att sedan återgå till andra arbetsuppgifter. Enligt eleverna gör detta att de lyssnar bättre på det läraren går igenom. En lärare som undervisar i samhällsorienterande ämnen uppger sig arbeta med reflekterande frågor för eleverna. Elever i årskurs 9 berättar att fysikläraren gör eleverna nyfikna på ämnet genom tydliga demonstrationer och ett bra material som gör att eleverna förstår.

Granskningen visar vidare att lärarna över lag ger eleverna lärarstöd för att de ska komma vidare i sitt lärande. Såväl elever som lärare berättar att lärarna går runt och förklarar ifall eleverna inte förstår. Några lärare uppger att de också har koll på elever som inte frågar om hjälp. Vid vissa lektioner är det flera lärare i klassrummet. I lärarintervjuer framkommer att det oftast är två lärare per lektion i matematik. Det är också två lärare på lektionerna i idrott och hälsa vilket innebär att lärarna kan dela upp sig, stötta de elever som behöver och utmana de som nått längre.

Vidare framkommer att lärarna i viss utsträckning samverkar med elevhälsan för att stimulera eleverna utifrån deras nivåer. I intervju uppger rektorn att skolans speciallärare ska stötta och stimulera eleverna. Samverkan mellan lärarna och specialläraren varierar i omfattning. Enligt specialläraren brukar några lärare efterfråga hjälp för att möta och stimulera eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer, medan vissa aldrig tar kontakt med specialläraren. Såväl lärare som specialläraren uppger att specialläraren ibland hjälper elever som behöver stimulans för att nå ännu längre. Enligt specialläraren finns det dock lärare som anser att eleverna inte är mogna för mer avancerade uppgifter.

Lärarna uppmuntrar och uppmärksammar eleverna i viss utsträckning på de framsteg de gör

Granskningen visar att lärarna i viss utsträckning ger beröm som handlar om de framsteg som eleverna gjort. Intervjuade elever berättar att lärarna berömmar eleverna för sådant de lyckas bra med i skolarbetet. Eleverna i årskurs 9 nämner särskilt lärarna i samhällsorienterande ämnen, engelska och svenska. Någon lärare uppger att det är viktigt att stärka elevernas tro på sin egen förmåga med tanke på elevers bakgrund och vilken stöttning de har hemifrån. I intervjuer med lärarna framkommer att de arbetar på olika sätt med beröm. En lärare som undervisar i samhällsorienterande ämnen brukar ge eleverna bekräftelse så ofta som möjligt. En lärare i matematik och kemi ger beröm främst när läraren bedömer att eleverna gjort bra ifrån sig på lektionen.

Vidare framkommer att lärarna endast i viss omfattning låter eleverna få träning i att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande. De lärare Skolinspektionen intervjuat uppger att de inte låter eleverna göra detta i någon större utsträckning. I elev- och lärarintervjuer framkommer dock några exempel. Elever och lärare uppger att eleverna har en träningsdagbok i idrott och hälsa där de reflekterar över sitt lärande. En lärare som undervisar i svenska och samhällsorienterande ämnen berättar att det händer att eleverna får reflektera och utvärdera sitt lärande när de förbereder sig inför sitt utvecklingssamtal. Elever i årskurs 8 uppger att i samhällsorienterande ämnen brukar de skriva om ett kapitel och fundera över vad de lärt sig. En matematiklärare berättar att eleverna endast någon gång fått reflektera över och utvärdera sitt lärande. Det har då varit inriktat på att eleverna ska se skillnader mellan olika lösningar på matematiska problem.

Eleverna får återkoppling som i viss utsträckning ger eleverna information om hur de utvecklas mot målen

Av granskningen framgår att lärarna säkerställer att eleverna förstår den återkoppling de får. Elever i årskurs 8 uppger att de upplever att lärarnas återkoppling oftast är spontan, medan elever i årskurs 9 säger att det varierar beroende på vilken lärare det handlar om. Eleverna berättar att lärarna brukar kontrollera att eleverna förstår återkopplingen, antingen genom att fråga om eleven förstått eller genom att fråga eleverna i grupp. I lärarintervjuer framkommer exempel på hur lärarna ger eleverna mer konkret återkoppling på moment och arbetsuppgifter under undervisningens gång. En lärare som undervisar i matematik brukar rätta och gå igenom prov tillsammans med eleverna för att de ska förstå. En lärare i samhällsorienterande ämnen för en dialog med eleverna under skrivprocessens gång och frågar eleverna vad de tyckte var svårt när de går igenom provresultat tillsammans.

Granskningen visar även att lärarna arbetar för att anpassa återkopplingen utifrån elevernas behov och kunskapsnivåer. I elev- och lärarintervjuer framkommer

exempel på hur lärarna arbetar med stöttande återkoppling. I samhällsorienterande ämnen och matematik brukar elever som behöver guidning för att komma vidare få löpande återkoppling under lektionens gång. En lärare som undervisar i svenska uppger att om flera elever har svårt med samma sak i undervisningen brukar läraren ha genomgång med klassen på tavlan. Såväl elever som lärare uppger att lärarna i svenska, engelska och samhällsorienterande ämnen brukar markera och lämna kommentarer när eleverna skriver i digital form. Det handlar om hur eleverna kan ändra texten eller utveckla svaret mer. I spanska får eleverna individuell återkoppling efter prov, uppsatser och läxförhör. Enligt läraren ger det möjligheter att anpassa återkopplingen till enskilda elever. En lärare som undervisar i drott och hälsa uppger att lärarna också pratar enskilt med varje elev innan utvecklingssamtalen en gång per termin och tar upp vad eleven behöver arbeta mer med.

Av granskningen framgår att lärarnas återkoppling i viss utsträckning innehåller information om hur eleverna utvecklas mot målen och hur de kan utvecklas ännu mer. Såväl elever som lärare berättar att lärarna går igenom betygskriterierna i början av terminen. De flesta intervjuade elever uppger dock att de är osäkra på om lärarnas återkoppling är kopplad till kriterierna. I intervjuer med personalen framkommer några exempel på hur lärarna ger återkoppling där de beskriver elevernas styrkor och utvecklingsbehov i relation till målen. I idrott och hälsa och i hem- och konsumentkunskap har lärarna matriser med betygskriterierna där eleverna får kommentarer om deras utveckling mot kriterierna. I intervju med specialläraren och studie- och yrkesvägledaren framkommer att det inte finns något gemensamt arbetssätt bland lärarna när det gäller återkoppling. De skriftliga omdömena i skolans lärplattform skiftar i innehåll och utformning och vissa omdömen hjälper inte alltid eleverna att förstå var de står och vad de behöver för att komma vidare. Enligt de intervjuade handlar kommentarerna ibland om att eleverna inte klarat ett visst kapitel eller ett visst prov, men utan att eleven får vägledning.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Rektorn är väl insatt i hur skolans lokala kontext¹ kan prägla skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Rektorn agerar vid behov för att förändra en låg förväntansbild. Rektorn försäkrar sig om att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet.
- Rektorn ser till att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling. Efter uppföljningar av elevresultat och skolans arbetsprocesser vidtar rektor vid behov åtgärder för att alla elever ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt. Rektorn förmedlar att det är skolans ansvar att se till att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *flera delar* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn i flera delar verkar för att skapa engagemang för skolarbetet hos personal, vårdnadshavare och elever. Rektorn har insikt i den lokala kontextens betydelse och förmedlar till personalen att deras förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet. Vidare verkar rektorn för ett förtroendefullt samarbete mellan skolan och hemmen i syfte att påverka inställningen till skolarbete. Rektorn är dock endast i viss utsträckning uppmärksam på låga förväntningar på eleverna bland personalen och har endast delvis motverkat detta.

I granskningen framkommer att rektorn i viss utsträckning skapar förutsättningar för en undervisning som ger eleverna möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Rektorn involverar personalen i uppföljning och analys av elevernas kunskapsutveckling. Tillsammans följer upp de hur elevernas kunskapsresultat ser ut för att ta fram underlag för att utveckla undervisningen. Rektorn följer i viss mån upp hur skolans arbetsprocesser inverkar på elevernas möjligheter att nå så långt som möjligt, efterfrågar elevernas upplevelser av undervisningen och har beslutat om vissa utvecklingsåtgärder som ska utveckla undervisningen. I analyserna söker dock rektorn och personalen endast i begränsad omfattning förklaringar i faktorer som skolan kan påverka. Förklaringarna handlar i stor utsträckning om yttre förutsättningar som sociala problem eller elevernas bristande språkkunskaper och i mindre omfattning om hur undervisningen och

¹ Det omgivande samhället.

skolans arbetsprocesser inverkar på elevernas möjligheter att nå så långt som möjligt.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Rektorn har insikt i den lokala kontextens betydelse för inställningen till skolarbete

Skolinspektionens granskning visar att rektorn har en bild av faktorer som skulle kunna påverka skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas inställning till skolarbete negativt. Av intervju och den verksamhetsredogörelse som rektorn fyllt i framgår att rektorn har kunskap om de skiftande sociala förhållanden som skolans elever kommer ifrån. Bland annat hänvisar rektorn till en databas med olika nyckeltal för Sveriges kommuner och regioner. Rektorn tycker sig ha en god uppfattning om hur det omgivande samhället påverkar eleverna på olika sätt. Rektorn är medveten om att Hällefors är en bruksort med tradition av att ha låg utbildningsnivå och att de flesta arbetsplatser på orten inte kräver högre utbildning.

Det framgår att rektorn är medveten om att det kan finnas en större osäkerhet kring skola och utbildning bland vårdnadshavare som har en lägre formell utbildningsnivå. Enligt rektorn har skolan en elevsammansättning med utmaningar. Förutom hushåll med svag ekonomi samt att flera elever kommer från familjer som flyttat runt mycket i landet så finns det även en hög andel nyanlända i kommunen. Många av de vuxna nyanlända kommer med begränsad eller ingen skolbakgrund. Det finns även föräldrar som har höga krav på sina barn att få statusyrken som läkare eller advokat, fastän eleven precis lärt sig svenska och ska klara skolgången på kortare tid än andra elever. Rektorn är medveten om att skolan generellt har elever där det i hemmen inte finns någon tradition av akademisk utbildning och där möjligheten att få hjälp med studierna är små.

Av granskningen framgår att rektorn endast i viss utsträckning är uppmärksam på tecken på låga förväntningar på eleverna bland personalen. I intervju uppger rektorn att lärarna på skolan har höga förväntningar på eleverna. Det som framkommit i utsagor från elever och personal visar dock delvis på motsatsen. I intervjuer med personal framkommer även uppfattningen att ingen på skolan har tagit tag i att diskutera vilket förhållningssätt lärarna ska ha gentemot eleverna. Av intervjuer framkommer också att vissa lärare upplever att rektorn inte på ett tydligt sätt bemöter uttalanden från kollegor som tyder på negativa förväntningar på eleverna.

Granskningen visar att rektorn är uppmärksam på om det bland eleverna finns tecken på att elevernas inställning och engagemang för skolarbetet kan påverkas

negativt av eventuella kamrateffekter. Rektorn uppger att det är olika hur eleverna påverkar varandra när det gäller engagemang för studierna. I stort sett är elevernas inställning att de ska klara skolarbetet och enligt rektorn har skolan ingen "antipluggkultur". Elevernas och lärarnas bild överensstämmer i stort med rektorns. Intervjuade elever anser överlag att skolarbetet är viktigt. Såväl elever som lärare uppger att elevernas engagemang varierar från klass till klass, men även inom olika klasser.

Rektorn motverkar i viss utsträckning en låg förväntansbild på eleverna

I granskningen framkommer att rektorn i viss utsträckning förmedlar till personalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet. Enligt rektorn finns inget riktat arbete på skolan som handlar om personalens förväntningar på eleverna. Rektorn brukar dock föra en dialog med lärarna om att de ska ha höga förväntningar på eleverna, om än på rätt nivå. Såväl lärare som specialläraren berättar att rektorn brukar prata med personalen om hur skolans kontext kan påverka deras förväntningar på eleverna. Bland annat har rektorn diskuterat betydelsen av en liten bruksort med lågutbildade vårdnadshavare, men har uppmanat personalen att de ska uppmuntra eleverna och få dem att tro på sig själva.

Granskningen visar även att rektorn verkar aktivt för ett förtroendefullt samarbete mellan skolan och hemmen för att påverka inställningen till skolarbete. I skolans dokumenterade kvalitetsarbete för läsåret 2021/2022 framgår bland annat att vårdnadshavarnas inställning till sitt barns studier har stor betydelse för elevens uppfattning och inställning till skolan. Några lärare uppger att rektorn regelbundet på möten tar upp vikten av att det finns förtroende mellan hemmen och skolan. Såväl lärare som rektorn berättar att det finns en bra dialog mellan vårdnadshavarna, rektorn och lärarna via utvecklingssamtal, föräldramöten och telefonsamtal. Enligt rektorn genomför klassföreståndarna olika föräldramöten och "lära-känna-möte" för elever och vårdnadshavare i årskurs 7.

Rektorn verkar i viss utsträckning för att lärarna ska utforma undervisningen så att alla elever upplever att lärarna tror på deras förmåga, oavsett elevgruppens sammansättning. I intervju uppger rektorn att skolan inte har något riktat utvecklingsarbete som handlar om uppmuntran eller återkoppling till eleverna. Rektorn har dock genomfört vissa insatser om hur lärarna ska utforma sin undervisning och visa tilltro till elevernas förmåga. Förra läsåret delade rektorn in lärarna i grupper för att arbeta med ledarskapet i klassrummet och testa olika grepp i undervisningen. Ett mål med insatsen var att lärarna skulle arbeta mindre tillrättavisande och istället få eleverna att känna självförtroende. På senare tid gör rektorn även klassrumsbesök och rektorn håller en dialog med varje lärare om vad som fungerar bra och vad som läraren kan utveckla när det gäller exempelvis lektionsstruktur.

Det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling

Av granskningen framgår att rektorn involverar personalen i uppföljning och analys av elevernas kunskapsutveckling. I skolans dokumenterade kvalitetsarbete framgår att det systematiska kvalitetsarbetet bland annat bygger på delaktighet och inflytande från personalen. Intervjuer med personal och rektorn bekräftar den bilden. Det framgår att rektorn har en arbetsgång för hur lärarna ska utvärdera och analysera undervisning och elevresultat i sina ämnen. Alla i personalen får ett sammanställt underlag med elevernas resultat i de ämnen de undervisar i. Enligt intervjuade lärare får varje lärare en mall där de ska göra en analys av resultaten i sitt ämne. Därefter ger rektorn skriftlig återkoppling till varje lärare. De som önskar får även muntliga kommentarer. Arbetslagen diskuterar resultaten på övergripande nivå i augusti samt i juni varje år.

Rektorn följer upp elevresultat och skolans arbetsprocesser

I granskningen framkommer att rektorn följer upp hur elevernas kunskapsresultat ser ut på för att ta fram underlag för att utveckla undervisningen. I skolans dokumenterade kvalitetsarbete finns sammanställningar över elevernas genomsnittliga meritvärde totalt och uppdelat på kön, andel elever som är behöriga för yrkes- och studieförberedande gymnasieprogram, andel som uppfyller betygsriterierna i alla ämnen samt andel som uppnår godkänt per ämne i årskurs 9. Det finns även sammanställningar över betygsfördelningen per ämne i årskurs 9 med jämförelser mot tidigare år och mellan könen. I intervju framkommer att rektorn även tittar på statistik för jämförbara kommuner för att se hur skolan ligger till. Rektorn har bland annat noterat att det är låga resultat i naturorienterande ämnen men att resultaten i teknik är goda.

Granskningen visar även att rektorn i viss mån följer upp skolans arbetsprocesser och hur de inverkar på elevernas möjligheter att nå så långt som möjligt. Rektorn uppger att studieron samt arbetet med anpassningar och särskilt stöd varit några fokusområden på skolan under året. På sina lektionsbesök tittar rektorn på just studieron, men även hur tryggheten är för eleverna, undervisningens innehåll samt hur varje lärare arbetar med formativ och summativ bedömning.

Av granskningen framgår att rektorn efterfrågar elevernas synpunkter och upplevelser av undervisningen. Av såväl intervjuer med elever som rektorn samt av skolans dokumenterade kvalitetsarbete framgår att eleverna får svara på en enkät en gång per termin. Enkäten innehåller bland annat frågor om undervisningen och hur eleverna får hjälp av lärarna. Rektorn uppger också att skolan håller på att ta fram en ny utvärderingsenkät. Både elever och lärare har fått lämna synpunkter på enkätens frågor och tanken är att rektorn ska använda enkäten i sitt kvalitetsarbete. Enligt rektorn finns en trygghetsgrupp på skolan som genomför enskilda elevintervjuer i årskurserna 8 och 9. Intervjuerna ger svar på hur stämningen är mellan elever och lärare samt om eleverna är nöjda med nivån på

undervisningen. Vid tre tillfällen under året mäter skolan hur eleverna upplever studieron i de olika ämnena med en så kallad barometer.

I analyserna söker rektorn och personalen i begränsad omfattning förklaringar i faktorer som skolan kan påverka

Granskningen visar att i analysen av elevernas kunskapsresultat försöker rektorn och personalen i viss utsträckning hitta förklaringar till resultaten. Det framgår dock att förklaringarna i begränsad omfattning rör faktorer som skolan kan påverka. Utöver de övergripande sammanställningarna av resultat i de olika ämnena finns det i skolans dokumenterade kvalitetsarbete även vissa mer ingående resultatanalyser. Det handlar dock endast om ämnena svenska, matematik och engelska. Analyserna innefattar upplägg och innehåll i undervisningen. Det handlar exempelvis om hur lärarna i dessa ämnen arbetar med läs- och hörförståelse, stavning, multiplikation och procent. Av kvalitetsarbetet framgår vidare att nyanlända elever och elever med annat modersmål än svenska, frånvaro och psykisk ohälsa bland elever, många nyinflyttade elever samt "social dumpning" påverkar skolans resultat negativt. Det framgår också att skillnaderna per betyg mellan könen minskat jämfört med föregående läsår men att detta har att göra med att flickorna fått färre höga betyg. I intervju med studie- och yrkesvägledaren och specialläraren framkommer att det finns lärare på skolan som år efter år har låga resultat med sina elever utan att ifrågasätta sitt eget arbete, utan istället försöker få mer resurser men utan att förändra sin undervisning. I intervju med rektorn framkommer ett fåtal exempel på förklaringar till resultaten som har med sådant som skolan kan påverka. Rektorn uppger att det finns lärare på skolan som behöver didaktisk kompetensutveckling för att öka förutsättningarna för undervisningen och hjälpa elever som behöver språklig stöttning. Enligt rektorn beror de låga resultaten i de naturorienterade ämnena på bristande språkkunskaper bland eleverna, men även att intresset för dessa ämnen är lågt bland eleverna. Enligt rektorn beror den förhållandevis goda måloppfyllelsen i teknik på att eleverna får delar av undervisningen utanför skolan och att den innehåller många praktiska inslag, vilket ökar elevernas motivation.

Rektorn har sett till att det som framkommer i analysen av kunskapsresultaten, skolans arbetsprocesser och förutsättningar för elevernas lärande leder till vissa utvecklingsåtgärder som ska utveckla undervisningen. I skolans dokumenterade kvalitetsarbete och i intervjuer med rektorn och lärare framkommer att lärarna ska arbeta med språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Syftet är att elever med bristande språkkunskaper ska kunna ta till sig undervisningen genom att få dem att förstå det abstrakta "skolspråket" som kan skilja sig från elevernas vardagsspråk. Vidare uppger rektorn att skolan genomför en satsning som innebär att lärarna i matematik och naturorienterade ämnen samarbetar med forskare på Örebro universitet för att utveckla sin undervisning. Av skolans kvalitetsarbete framgår

även att skolan ska arbeta med att utveckla ledarskapet i klassrummet samt att öka tryggheten och studieron.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning inslag som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval integreras i undervisningen. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av skolarbete för elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och bidrar därigenom till att synliggöra faktorer² som kan påverka studie- och yrkesval. Lärarna visar i undervisningen upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna endast i viss utsträckning kopplar samman skolämnen med vägledning inför elevens framtida studie- och yrkesval och visar på skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter. Av granskningen framgår att lärarna i viss utsträckning problematiserar kring hur traditionella föreställningar om kön kan begränsa eleverna i deras framtida studie- och yrkesval, men inte när det gäller social och kulturell bakgrund. Lärarna framhåller i låg utsträckning olika utbildningsvägar, yrken och branscher och ger i låg utsträckning eleverna möjlighet att utveckla förmågan att göra medvetna och välinformerade val.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Lärarna framhåller i viss omfattning betydelsen av skolarbete i relation till framtida studie- och yrkesval

² Såsom socioekonomisk bakgrund, kön och kulturell bakgrund.

Av granskningen framgår att lärarna i viss utsträckning kopplar samman skolämnena med vägledning inför elevens framtida studie- och yrkesval i undervisningen. Intervjuade elever uppger att lärarna inte i någon större utsträckning brukar förklara vad eleverna kan använda ämnena till. Enligt elever i årskurs 8 är lärarna i språk och samhällsorienterande ämnen bäst på att göra det. I intervjuer med lärare framkommer få konkreta exempel på hur de i praktiken kopplar samman skolämnena med vägledning. Det handlar ofta om spontana inslag och det varierar hur pass tydlig kopplingen är till framtida studier och yrkesliv. Någon lärare uppger att integreringen av studie- och yrkesvägledning inte får ta för mycket tid från det övriga i undervisningen. En lärare som undervisar i matematik berättar att det inte finns något planerat arbetsområde som rör detta, utan att det kan komma frågeställningar beroende på vad eleverna arbetar med. Eleverna kan exempelvis undra vad de har för nytta av matematik och då brukar läraren förklara det med olika exempel. En lärare i samhällsorienterande ämnen uppger att betydelsen av ämnet blir del av undervisningen om välfärdsstrukturer och den offentliga sektorn. Såväl elever och lärare som studie- och yrkesvägledaren berättar att eleverna brukar få uppgifter i undervisningen när eleverna har praktisk arbetslivsorientering (prao). Det handlar exempelvis om att intervjua personer på arbetsplatsen och göra ett reportage.

Granskningen visar att lärarna i begränsad omfattning visar på skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter. Eleverna berättar att lärarna sällan tar reda på elevernas ambitioner och framtidsmål. Enligt elever i årskurs 8 brukar dock de flesta lärare på skolan påminna eleverna om framtiden. I intervjuer med lärare framkommer några exempel. Några berättar att eleverna har ett tidigt "lära känna-samtal" när de börjar årskurs 7, där lärarna tar upp frågan om elevernas framtidsplaner. En lärare som undervisar i spanska uppger att det finns ett helt kapitel i årskurs 9 som handlar om framtiden och att eleverna har i uppgift att skriva en text om sin framtid på spanska. Ett par lärare som undervisar i hem- och konsumentkunskap och svenska uppger att de ofta frågar eleverna vad de vill bli eller vilket gymnasieprogram de vill läsa.

Lärarna synliggör i begränsad omfattning faktorer som kan påverka studie- och yrkesval

Av granskningen framgår att lärarna i viss omfattning problematiserar och visar på alternativ till traditionella föreställningar om kön som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Enligt intervjuade elever har de dock inte haft några inslag i undervisningen som handlar om hur föreställningar om social och kulturell bakgrund kan påverka deras framtidsval. I lärarintervjuerna framkommer heller inga exempel på detta. Eleverna berättar att i idrott och hälsa brukar läraren prata om normer, exempelvis diskussioner om "kill-" och "tjejsporter". I bild har eleverna gjort bildanalyser utifrån "manligt" och "kvinntligt". I teknikundervisningen har eleverna besökt industriprogrammet på gymnasiet, träffat flickor som studerar där

och som varit normbrytande genom att de valt ett typiskt mansdominerat yrke. I lärarintervjuer framkommer att i samhällsorienterande ämnen kommer de in på dessa frågor när det handlar om industrialiseringen då traditionella mans- och kvinnoyrken växte fram. I spanska brukar läraren visa på att könsnormerna fortfarande är mer traditionella i Spanien jämfört med Sverige.

Lärarna visar i låg utsträckning på en variation av utbildningsvägar, yrken och branscher inom ramen för undervisningen. De exempel som framkommer i lärarintervjuerna handlar om sporadiska inslag med varierande koppling till vägledning som rör olika utbildningsvägar, yrken och branscher. En lärare som undervisar i spanska berättar att eleverna gjort digitala intervjuer med personer i spanstalande länder och att en gång fick eleverna träffa en chilensk ingenjör. En lärare som undervisar i svenska brukar visa på exempel från sitt eget yrkesliv i undervisningen.

Granskningen visar också att lärarna i undervisningen i låg utsträckning ger eleverna möjlighet att utveckla förmågan att göra medvetna och välinformerade val. Intervjuade elever uppger att de inte haft några sådana moment på sina lektioner. En lärare i spanska berättar att eleverna fått en arbetsuppgift om elevernas framtidsval med olika exempel på vägar att ta efter skolan. I övrigt framkommer inga tydliga exempel från lärarna.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Rektorn förmedlar betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till lärarna. Rektorn ger förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevers perspektiv.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i flera delar skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn i flera delar förmedlar till personalen att det är skolans uppdrag att vidga elevernas perspektiv och ge dem goda förutsättningar att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval. Rektorn arbetar i viss utsträckning för att studie- och yrkesvägledningen verkar för att

elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Rektorn har organiserat studie- och yrkesvägledningen så att eleverna får möjlighet att möta en variation av företrädare för arbetslivet och utbildningsväsendet. Av granskningen framgår att rektorn i viss utsträckning förmedlar till lärarna att de ska integrera studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen och att personalen får förutsättningar för arbetet med studie- och yrkesvägledning. Studie- och yrkesvägledarens kompetens används dock endast i viss utsträckning som resurs för att stötta lärarna.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Rektorn förmedlar betydelsen av en bred bild av möjliga studie- och yrkesval

I Skolinspektionens granskning framkommer att rektorn i flera delar förmedlar till personalen att det är skolans uppdrag att vidga elevernas perspektiv och ge dem förutsättningar att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval. Det finns en plan för studie- och yrkesvägledning som gäller hela Klockarhagsskolan, årskurserna 1–9. Planen anger att lärarna ska bidra med underlag för elevernas val av fortsatt utbildning och medverka till kontakter med mottagande skolor, företag och andra organisationer. Intervjuade lärare känner till innehållet i planen. Såväl rektorn som studie- och yrkesvägledaren berättar att rektorn i övrigt inte angett några specifika riktlinjer eller mål för arbetet. Både rektorn och lärarna berättar dock att några gånger per läsår brukar rektorn ta upp vikten av att lärarna arbetar med studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Rektorn uppger också att rektorerna på kommunens skolor samarbetar och har inlett ett utvecklingsarbete som gäller studie- och yrkesvägledningsfrågor. Det handlar om att sätta fokus på att alla som arbetar inom skolan har ansvar för studie- och yrkesvägledning.

I granskningen framkommer även att rektorn i viss utsträckning arbetar för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Enligt lärare och rektorn finns det i inget riktat arbete som innebär att lektionerna ska handla om hur kön eller social eller kulturell bakgrund påverkar. Enligt studie- och yrkesvägledaren och specialläraren finns det utmaningar med föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund bland elever och vårdnadshavare som kan innebära begränsningar för elevernas studie- och yrkesval. För att motverka detta försöker personalen informera på föräldramöten om att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av sådana föreställningar. Vartannat år arrangerar skolan en arbetsmarknadsmässa. Rektorn och personalen uppger att eleverna då får möta utställare från båda könen samt yrkesverksamma som gjort val som går emot traditionerna, exempelvis manliga

sjuksköterskor. Därvid har skolans personal spontana samtal med elever för att förklara att det finns olika vägar att gå, att det exempelvis är möjligt att börja som undersköterska för att sedan läsa vidare till läkare.

Granskningen visar att rektorn organiserar studie- och yrkesvägledningen så att eleverna får möjlighet att möta en variation av olika företrädare för arbetslivet och utbildningsväsendet. I intervjuer ger rektorn, elever och personal en samstämmig bild av återkommande insatser som pågår. En gång i årskurs 8 och en gång i årskurs 9 har eleverna prao. Studie- och yrkesvägledaren samordnar och hjälper de som har svårt att hitta en plats. Studie- och yrkesvägledaren informerar även eleverna inför gymnasievalet. En gång per läsår är det gymnasiemässa på skolan, där representanter för både yrkes- och studieförberedande program möter eleverna. Då deltar även elever från olika program som berättar om hur det är att studera på gymnasiet, ofta gymnasieelever som själva tidigare gått på Klockarhagsskolan. Varje hösttermin är det arbetslivsvecka på skolan där eleverna får göra en yrkesvärdering med vägledning om vilket yrke de passar för. De får då även besök av gamla elever på skolan som berättar om vad de arbetar med nu. På arbetsmarknadsmässan vartannat år brukar ett 30-tal företag ställa ut, men även den regionala Handelskammaren och kommunala förvaltningar. Vidare gör eleverna studiebesök på Örebro universitet för att få inblick i hur ett universitet fungerar. Eleverna besöker även Loka Brunn tillsammans med restaurangelever från gymnasiet. Besöket innebär att eleverna får insikt att det finns en mängd olika yrken i hotell- och restaurangbranschen.

Rektorn ger förutsättningar för en integrerad studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Av granskningen framgår att rektorn i viss mån förmedlar att lärarna ska integrera studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen. Skolans plan för studie- och yrkesvägledning innehåller olika inslag som lärarna ska arbeta med. Det handlar om studiebesök som eleverna ska göra eller att företrädare för yrken och branscher ska träffa eleverna på skolan. Rektorn och några lärare uppger att vid varje läsårstart brukar rektorn ta upp med lärarna att de ska väva in kopplingen mellan ämnet och yrken i undervisningen. Rektorn brukar även diskutera planen för studie- och yrkesvägledning med lärarna på arbetsplatsträffar. Av intervjuer framgår dock att rektorn endast i begränsad omfattning försäkrar sig om att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Enligt rektorn skiftar det i vilken omfattning och hur lärarna arbetar med att integrera studie- och yrkesvägledningen i sina ämnen. Lärarna har inte fått några tydliga riktlinjer för hur de ska arbeta med detta. Några intervjuade lärare uppger att arbetet är mycket upp till lärarna själva.

Granskningen visar att rektorn ger lärarna och studie- och yrkesvägledaren förutsättningar att bedriva en integrerad studie- och yrkesvägledning som ska bidra till att vidga elevernas perspektiv. I intervju framkommer att rektorn vill motverka

gamla föreställningar om att det endast är studie- och yrkesvägledaren som ska arbeta med vägledning gentemot eleverna och brukar markera vikten av att lärarna och studie- och yrkesvägledaren samarbetar. För att skapa förutsättningar ger rektorn lärarna tid för att genomföra studiebesök med sina elever och avsätter även konferenstid under läsåret med olika teman som rör studie- och yrkesvägledning. Lärarna och studie- och yrkesvägledaren bekräftar rektorns bild. De berättar att rektorn ger dem de förutsättningar de behöver och att rektorn vill att alla i personalen ska vara en del av arbetet med studie- och yrkesvägledning.

Rektorn ser i begränsad utsträckning till att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som resurs för lärarna i arbetet med studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Enligt rektorn kan lärarna ta hjälp av studie- och yrkesvägledaren för idéer och material. Av intervjuer med studie- och yrkesvägledaren och lärare framgår dock att det varierar i vilken omfattning lärarna nyttjar studie- och yrkesvägledarens kompetens. Enligt studie- och yrkesvägledaren brukar lärarna få uppmaningar att de ska kontakta studie- och yrkesvägledaren för stöd och tips. Det är dock inte vanligt att lärarna vänder sig till studie- och yrkesvägledaren. Några lärare berättar de inte brukar planera sin undervisning tillsammans med studie- och yrkesvägledaren och några uppger att de tycker att samverkan mellan lärarna och studie- och yrkesvägledaren kunde vara bättre. Enligt studie- och yrkesvägledaren ser inte personalen studie- och yrkesvägledaren som en resurs som kan stärka undervisningen. Studie- och yrkesvägledaren säger sig ha mest samverkan med lärarna i svenska och samhällsorienterande ämnen. Dock har studie- och yrkesvägledaren nyligen fått en av matematiklärarna att använda sig av vägledningsmaterial i undervisningen som handlar om olika case med koppling till arbetslivet.

Identifierade utvecklingsområden

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver i utformningen av undervisningen visa att de har höga förväntningar på samtliga elever för att eleverna ska tro på sig själva och sin egen förmåga. Rektorn behöver också vara uppmärksam på om det finns tecken på låga förväntningar på eleverna bland personalen och i högre grad arbeta för att motverka detta. I analysen av elevernas kunskapsresultat behöver rektorn tillsammans med personalen i större utsträckning söka förklaringar som rör faktorer som skolan kan påverka.

Av granskningen framkommer att förväntningarna och tilltron till elevernas förmåga skiljer sig bland lärarna. Det varierar hur pass utmanande uppgifter

eleverna får i undervisningen. Generellt sett visar lärarna att de förväntar sig att eleverna ska klara betyget E, men när det gäller att få eleverna sikta högre är det endast vissa lärare som uppmuntrar till detta. I granskningen framkommer att det bland personalen finns en tendens att fokusera på negativa aspekter hos eleverna och att det finns lärare som sinsemellan uttrycker låga förväntningar på elevernas prestationer utan att reflektera över sitt eget sätt att undervisa. Rektorn och personalen arbetar visserligen med att analysera och hitta förklaringar till elevernas kunskapsresultat. Förklaringarna rör dock i begränsad omfattning faktorer som skolan kan påverka, utan handlar i stor utsträckning om yttre förutsättningar som sociala problem inom orten eller elevernas bristande kunskaper i det svenska språket.

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.³ Av läroplanen för grundskolan framgår att alla elever har rätt att möta en undervisning som stärker deras vilja att lära och tilliten till den egna förmågan.⁴ Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.⁵ Det finns också forskningsstöd för att lärares tilltro till elevernas förmåga påverkar deras prestationer.⁶ Ett utmärkande drag hos "framgångsrika skolor" är att elevens lärande och resultat hela tiden är i fokus, att det anses vara skolans ansvar att se till att eleverna klarar sina studiemål och att undervisningen bedrivs utifrån höga förväntningarna på eleverna.⁷ Det är viktigt att skolpersonalen är medveten om hur stereotypa uppfattningar riskerar prägla planering, genomförande och utvärdering av undervisningen. Det påverkar i sin tur elevernas skolframgång. Samtidigt kräver höga förväntningar på elevernas prestationer att man tar hänsyn till individuella skillnader.⁸

Alla elever ska ha lika tillgång till utbildning och utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden.⁹ Utgångspunkten är att kvaliteten i skolan ska ha lika hög nivå oavsett

³ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

⁴ Läroplan för grundskolan. 2.2 Kunskaper. Riktlinjer.

⁵ Läroplan för grundskolan. 2.2 Kunskaper. Riktlinjer.

⁶ Hattie (2009). *Visible Learning. A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge.

⁷ Jarl, M., Blossing, U., Andersson, K. (2017). *Att organisera för skolframgång. Strategier för en likvärdig skola*. Stockholm: Natur och Kultur, s. 69-93; 140-150

⁸ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/stereotypa-uppfattningar---ett-hinder-for-likvardighet-i-skolan#h-Vadhandlarstereotypauppfattningarom>

⁹ 1 kap. 8–9 §§ skollagen (2010:800).

var i landet verksamheten bedrivs.¹⁰ Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver.¹¹

Skolinspektionen rekommenderar att samtliga lärare i utformningen av undervisningen visar att de har höga förväntningar på alla elever för att de ska tro på sig själva och sin egen förmåga. Det kan exempelvis handla om att lärarna inte nöjer sig när elever når en viss nivå eller blir klara med vissa uppgifter, utan fortsätter att utmana med mer avancerade uppgifter. Det kan även handla om att lärarna uppmuntrar eleverna att göra sitt bästa och sikta högre.

Skolinspektionen rekommenderar också rektorn att vara uppmärksam på om det finns tecken på låga förväntningar på eleverna bland personalen samt att arbeta för att motverka detta. Det kan exempelvis handla om att rektorn fångar upp om det finns åsikter bland lärarna om att eleverna bara kan prestera till en viss nivå eller tecken på att lärare tenderar att ha samma förväntansnivå på alla elever i en klass. I analysen av elevernas kunskapsresultat behöver rektorn också tillsammans med personalen i större utsträckning hitta förklaringar som rör faktorer som skolan kan påverka. Det innebär att analysera hur skolans arbetsprocesser ser ut och vilka förutsättningar skolan ger för undervisningen och elevernas lärande.

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver i högre utsträckning koppla samman skolämnena med studie- och yrkesvägledning. Lärarna behöver också visa på en variation av utbildningsvägar, yrken och branscher samt ge eleverna möjlighet att i undervisningen utveckla förmågor att göra medvetna och välinformerade val.
- Rektorn behöver se till att studie- och yrkesvägledningen verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om social eller kulturell bakgrund. Därvid behöver rektorn förmedla att lärarna ska integrera studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen och försäkra sig om att de gör det. För detta arbete behöver rektorn se till att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som en resurs för att stödja lärarna.

¹⁰ Regeringens proposition 2009/10:165, s. 229.

¹¹ Läroplan för grundskolan, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Av granskningen framkommer att lärarna i begränsad utsträckning integrerar studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Det skiljer sig åt i vilken omfattning lärarna kopplar samman skolämnena med vägledning inför elevernas framtida studie- och yrkesval. Eleverna får i låg utsträckning möjlighet att i undervisningen möta en variation av utbildningsvägar, yrken och branscher samt utveckla förmågan att göra medvetna och välinformerade val. Det framgår också att rektorn inte har sett till att studie- och yrkesvägledningen verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Rektorn har inte tillräckligt förmedlat till lärarna att de ska integrera studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen för att vidga elevernas perspektiv. Vidare framgår att studie- och yrkesvägledarens kompetens inte används i tillräcklig omfattning för att stödja lärarna i arbetet med en integrerad studie- och yrkesvägledning.

Enligt läroplanen ska skolan ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.¹² Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför fortsatt utbildning och yrkesinriktning samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.¹³ Av Skolverkets kunskapsöversikt *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*¹⁴ framgår att en framgångsrik studie- och yrkesvägledning innehåller såväl individuell som generell vägledning samt att den integreras i ordinarie undervisning.

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och har inom givna ramar ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.¹⁵

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och därigenom bidra till att synliggöra faktorer som kan påverka elevernas studie- och yrkesval. Lärarna behöver ge eleverna möjlighet att utveckla en förståelse för hur kunskaper i det aktuella ämnet kan ha betydelse för deras framtida studie- och arbetsliv samt

¹² Läroplan för grundskolan, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹³ Läroplan för grundskolan, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

¹⁴ Skolverket (2020). *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*.

¹⁵ Läroplan för grundskolan, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

belysa vilka olika yrkesgrupper som kan knytas till ämnet. Eleverna behöver även få möjlighet att i undervisningen möta en variation av utbildningsvägar, yrken och branscher. Dessutom behöver eleverna få möjlighet att utveckla förmågan att göra medvetna och välinformerade val. Det kan exempelvis handla om att eleverna får möjlighet att reflektera kring sig själva och sin utveckling i förhållande till sina framtida mål och olika studie- och yrkesval. Det kan även handla om att eleverna får lära sig att söka och kritiskt granska information om olika studier och yrken.

Skolinspektionen rekommenderar också att rektorn ser till att studie- och yrkesvägledningen verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om social eller kulturell bakgrund. Exempelvis kan rektorn utforma konkreta mål för arbetet med att motverka traditionella föreställningar som begränsar elevers studie- och yrkesval. Ett annat exempel är att skolans arbetslivskontakter bidrar till att utmana traditionella föreställningar om yrkesval kopplat till kön. Ytterligare ett exempel är att skolan belyser branscher och yrken på ett allsidigt sätt så att eleverna får möjlighet att upptäcka andra yrkesområden än de som de genom sin bakgrund redan känner till. Rektorn behöver också tydligare förmedla betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen och försäkra sig om att lärarna gör detta. För detta arbete behöver rektorn se till att lärarna använder studie- och yrkesvägledarens kompetens som stöd. Det kan exempelvis handla om att studie- och yrkesvägledaren stödjer lärarna genom att sprida kunskap, initiera verksamhet, delta i planeringen av undervisningen och genomföra vissa undervisningsinslag tillsammans med lärarna.

För detta utvecklingsområde kan Skolverkets forskningsöversikt *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*¹⁶ och modulen Studie- och yrkesvägledning i undervisningen årskurserna F–9, då särskilt *Del 4. Normkritiska perspektiv på studie- och yrkesvägledning i undervisningen*, vara värdefulla att använda.¹⁷

På Skolinspektionens vägnar,

Beslutet har fattats av Stina Johansson, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredaren Marcus Rönnegård.

¹⁶ Skolverket (2020). *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*.

¹⁷ <https://larportalen.skolverket.se/#/modul/3d-skola-och-arbetsliv/Grundskola/931-studie-yrkesvagledning>.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Klockarhagsskolan 7–9 under vårterminen 2023. Vid intervjuerna har information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten inhämtats. Intervjuerna genomfördes av utredarna Marcus Rönnegard och Ewa Mölleryd.

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med elever i årskurserna 8 och 9.
- Två gruppintervjuer med lärare i årskurserna 7–9.
- En intervju med personal som har specialpedagogisk kompetens samt skolans studie- och yrkesvägledare.
- En intervju med skolans rektor.
- Studier av de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från intervjuerna för faktakontroll.

Fakta om granskad verksamhet

Klockarhagsskolan 7–9 är en grundskola med totalt 228 elever våren 2023. Inom årskurs 7 finns 71 elever, inom årskurs 8 finns 81 elever och inom årskurs 9 finns 76 elever. På skolenheten arbetar 28 lärare varav 20 är legitimerade. Enligt uppgifter från huvudmannen saknar tolv av lärarna behörighet i något undervisningsämne eller för vissa årskurser.

Skolenheten är belägen i ett område som har stora socioekonomiska utmaningar enligt Delmos segregationsbarometer år 2021. Enligt offentlig statistik¹⁸ för åren 2017–2021 var andel elever med föräldrar som har eftergymnasial utbildning 33 procent. Detta går att jämföra med motsvarande värde för riket som var 62 procent. I kommunen har 18 procent av invånarna i åldern 16–64 eftergymnasial utbildning. Motsvarande siffra för riket är 37 procent. Andel elever med utländsk bakgrund är 40 procent under åren 2017–2021, jämfört med genomsnittet för riket som är 27 procent.

Läsåret 2021/22 var det genomsnittliga meritvärdet på skolan 200,0. Det går att jämföra med motsvarande värde för riket som låg på 229,2. Det genomsnittliga meritvärdet för flickorna på skolan under läsåret 2021/22 var 207,6. Motsvarande siffra för riket var 240,3. Meritvärdet för pojkar under läsåret 2021/22 var 192,3. Motsvarande siffra för riket var 218,8.

¹⁸ Statistiska Centralbyrån och Skolverkets offentliga statistik

Skolenheten leds av en rektor som arbetar 100 procent av en heltidstjänst. Arbetslagen arbetar både ämnesvis och årskursvis. På skolenheten arbetar en legitimerad speciallärare som tjänstgör på 100 procent av en heltidstjänst. Skolans studie- och yrkesvägledare tjänstgör på 100 procent av en heltidstjänst på skolan. Studie- och yrkesvägledaren har behörighetsgivande utbildning.

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (26 kap. 20 § skollagen). Nedan redovisas de mål och riktlinjer som är relevanta för den här granskningen.

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

Skollagen

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁹

Läroplanen för grundskolan

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.²⁰ Även elever som lätt når de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.²¹ Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Av läroplanen framgår vidare att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende.²² Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.²³

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna

¹⁹ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

²⁰ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

²¹ 3 kap. 2 § skollagen.

²² Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²³ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.²⁴

Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.²⁵ Läraren ska vidare: ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.²⁶

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.²⁷

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skollagen

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.²⁸

Läroplanen för grundskolan

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.²⁹ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda

²⁴ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

²⁵ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

²⁶ Ibid.

²⁷ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁸ 2 kap. 29 § skollagen (2010:800).

²⁹ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.³⁰

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.³¹ Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.³² Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.³³

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.³⁴

³⁰ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

³¹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

³² Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

³³ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

³⁴ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.